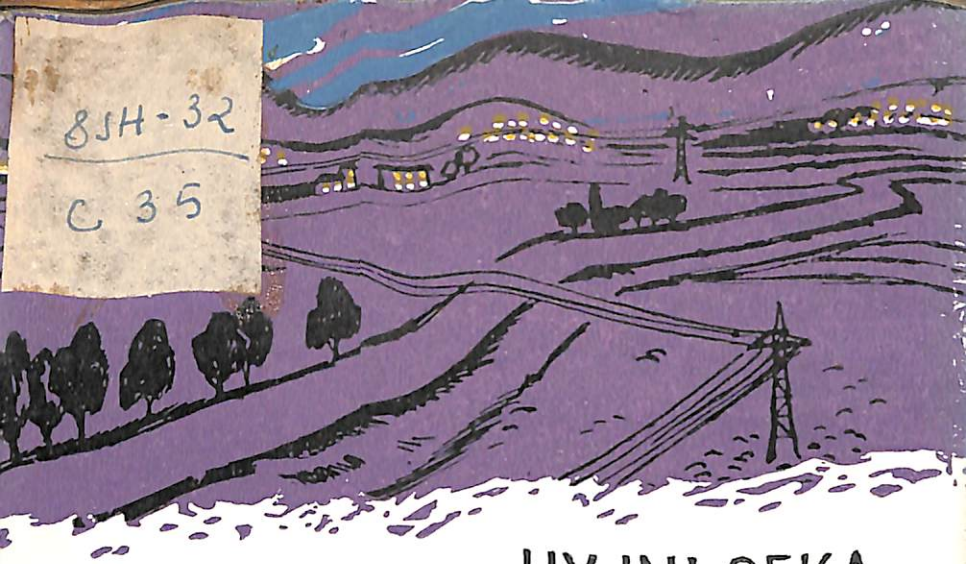

85H-32

C 35

HYJNI CEKA

Horizonte të elektrifikuara

TREGIME

891.983-32

C 35

HYJNI CEKA

S

HORIZONTE TE ELEKTRIFIKUARA

(Tregime)

492 ~~50972~~

LIBRARIJA E SHTETIT
GJITHKASHTI

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

Piktor: ÇLIRIM CEKA.

Tirazhi 8000 kopje Format 70 x 100/32 Stash: 2204-65

Shtyp NISH Shtypshkronjave «MIHAL DURI»
Stabilimenti «8 NENTORI» — Tiranë, 1969

HORIZONTE TË ELEKTRIFIKUARA

Sa kënaqem kur udhëtoj natën nëpër Fushë të Elbasanit! Autobuzi merr të përpjetën e Shirgjanit e del në Qafë të Gjonmes. Luginën e kam në pëllëmbë të dorës. Mbështes fytyrën në xham dhe sytë zënë e më çelen. Një det gjithë drita, det i gjerë, që hapet në të katër anët. Vështroj tej horizonteve të elektrifikuara e s'ngopem. Bota lahet në dritë!

Më shkrep të emëroj kostelacionet. Ai prush llambash, që nis nga Elbasani e merr nëpër Bal-tëz e buzës së Shkumbinit, është Kashta e Kum-trit. Harusha e Madhe ka dalë në Gur të Vashës, e Vogla mbi Godolesh, aty ka zënë vend edhe Ylli Polar. Fushës janë shpërndarë Kocka, Perustia...

Vështroj dhe kujtimet më çojnë në fëmijërinë time. Gërmoj në mendje dhe kërktoj mbrëmjen, kur e mora për herë të parë atë rrugë, shumë e shumë vite më parë... Ishte kohë fiqsh, gusht në të dalë.

E kisha plasur nënën ato vite:

— Po si s'më dërgove një herë në katund, moj momë?! Si s'më dërgove?

Në lagje vetëm unë kisha mbetur pa shkuar në katund. Parë e kisha, se Godoleshi ja, përballë ishte me ato ahure, që dukeshin si kuti shkrepseje nga larg; për të dëgjuar prapë kisha dëgjuar. Po ndryshe të parët së largu, ndryshe edhe të dëgjuarit, ke të shkosh vetë e të rrosh atje një ditë! Shumë a pak kështu i qahesha vetes në moshën tetëvjeçare...

Dëshirën për të parë fshatin ma pat shtuar atëhere një këngë e bukur, që, si duket, qe ndrequr nga mësuesit tanë. S'e mbaj mend se ç'thoshte e gjitha po në kokë më janë ngulitur disa vargje:

Hej, se sa bukur, moj, rrojmë në katund-e

.
E kur bagëtia dalin-e tuf'-tuf' me kullot-e,
bariu prapa vjen-e, fyellit po ja thot-e.

Dhe ty - ry - ty e shoqëronim ne këngën duke imituar fyellin. S'kishte melodi më të bukur se ajo! Rrugë më rrugë e dëgjoje, me orë të tëra e këndoje e prapë doja t'ja merrja, ashtu si barinjtë me ty - ry - ty. Në imagjinatën time qe krijuar një fshat i bukur me shtëpi të bardha, ku gjithë ditën dëgjo-heshin vetëm fyejt e tringëllimat e zileve. Pa le tufat e bagëtive! Kodrat veshur me gjelbërim, fushat gjithë lule. Sa herë që i përfytyroja gjithë këto, plasja me vete, plasja dhe të tjerët:

— Po si s'më dërgon një herë në katund, moj momë, si s'më dërgon?

Për në fshat u nisa një mbrëmje gushti. Ja, si tani, kohë fiqsh. Hipa në gomar, në gomar hipi edhe Xhipi, ai druvari, në shtëpinë e të cilit po

veja. Kam qenë i pashetitur dhe nuk e di se si ta rrëfej lumturinë time: gjithë gaz e shend kur dolën kafshët nga shtëpia! Majë samarit mora rrugën e fshatit e më bëhej sikur nuk do të arrija atje. S'do të kisha atë fat të dëgjoja fyej e zile, të shihja çoban e bagëti, blerim e lulëzim! E sa e kam ngarë atë gomar të ngratë! Si e si të largohesha se, kushedi, ndonjërit mund t'i mbushej mendja e më kthente. Ç'isha unë? Tetë vjeç! Kush nuk e urdhëron një tetëvjeçar!

Mbaj mend se ura e Shkumbinit më pat mahnitur. E para herë që e shihja. Sa e gjatë! Dhjetë-këmbëshe. Dhe atje, në urë, rreshtohej një varg i pambaruar gomarësh. Vetëm gomarë me nënbishtje druri!

Me të dalë në fushë, zura të çapëlej sytë. Kërkoja fshatin e këngëve. Xhipi heshte e gomarët ecnin anë xhadesë, në pluhur të rrahur. Nisa të këndojo:

«Hej, se sa bukur, moj, rrojmë në katund-e!»

Mbi xhade kasolle, ku trumbë, ku varg. Kasolle me shufra e baltë, mbuluar me kashtë elbi. Preva këngën dhe vështroja. Veshët i mbaja të ngrehur, i dëshëruar për të dëgjuar jehonën e atij fylli, që imitoja në shkollë e rrugëve.

«Po ç'janë gjithë këto kasolle?!»

Ajo zemër kalamani, ajo mendje e njomë fëmije nuk donte të besonte se në baltë e në kashtë rrojnë njerëz.

Gomarët sikur i vyshkën llapat e veshëve, kokulur rrihnin thundrat nëpër pluhur. Ecnin e s'ndiheshin, po me një hap. Kashta, që kish çarë lëkurën, u dilte mbi samar. Ç'të bënte i shkreti Xhip?! Me ata gomarë nxirrte bukën fëmijëve! Ve-

rës dy herë në ditë vinte, dhe një lagje mbushte me dru.

Druvari fishkëlleu një kaba me të qarë. Unë kërkoja fshatin e këngës.

Rruga kalonte nëpër Mjekës. Në fushë e mbi fushë prapë kasolle, korronecë e mullarë. Përçark gjerdhe. Sa shumë gjerdhe! Mbi togje plehrash zhgërrytnin pulat. Për herë të parë pashë bashkëmoshatarë të mi të veshur me një tek linjë që nga koka gjer te këmbët. Qenë të verdhë e barkfryrë. Të vegjlit qëndronin buzë xhadesë dhe vërenin udhëtarët që ktheheshin varg nga pazari... Unë i rashë mes për mes fshatit dhe as që desha të besoja se rreth meje ishte fshati. Zemra s'më bënte; kënga më turbullonte.

Pastaj rruga mori drejt. Sa drejt! Kafshët gjetën rast e u vunë në rresht. Varg i pambaruar. Gomarë me nënbishtje druri, ngarkuar me thasë specash. Parakalim i çuditshëm. Këngën e pata lënë. Hapa sytë të gjej fshatin e s'po më dilte në asnjë anë. Tej, rrugës, vetëm kasolle. Vrisja mendjen.

«E ç'duhen gjithë këto?»

Dielli zuri të futej thellë grykës së Shkumbinit. Xhipi, që gjithë rrugës nuk hapi gojë, gjeti rast të pëshpërisë:

— Rroi dielli (kështu e tregonin fshatarët përrëndimin).

Tani zemra nisi të më cëmbojë më tepër. Buzët m'u varën e më vinte keq që nuk do ta shihja me ditë fshatin që përmendja nëpër këngë.

Xhipi ishte një fshatar i qetë. I gjatë e i thatë si gjithë shpatarakët. Udhëtonte e tundej mbi gomar. Ai nuk mërzitej si unë. Kafshës i kish hipur

anash dhe, sa herë që vritej në të djathtë, kthehej majtas. Kur i çanin hundët për duhan, nxirrte trastën, aty kish edhe uror edhe gur stralli. Kur zinte eshka, mua, më kënaqte era e saj. Sa i mirë ish druvari! Në të rrallë më thosh ndonjë fjalë. Më kish lënë në hallin tim: të shihja fushën e tharë e të merresha me përfytyrimet e mija. S'e dinte ai se ç'doja unë atë mbrëmje. E si mund të kërkojë një fëmijë të gjitha ato që thuhën nëpër këngë?

Përpara se të zbriste nata, gomarët kthyen te vidhet, buzë kodrës. Aty pinin ujë kafshët, aty pinin ujë dhe njerëzit. Bashkë, në një burim si hurdhë. Zuri të më kapë trishtimi. Këtë s'ma kishin thënë mësuesit e gjëkundi s'e pata dëgjuar nëpër këngë. Po shpejt do të mësoja atje tek po veja, se, në jetë, njerëzit dhe kafshët shpesh ishin ortakë.

Muarëm të përpjetën në Shirgjan e nata pat rënë. Po s'ishte natë si kjo e sotmja. Kur hodha sytë në Qafë të Gjonmës, fushën e pashë të nxirë e të heshtur. Një det i mugët shtrihej në të katër anët, një botë e ndrydhur dhe e tulatur. Fusha qante e tharë dhe e rreshkur. Dhe mua trishtimi më hapi një si gropë këtu, në lukth.

«Nga po na shpinin këto kafshë?»

Në të përpjetat, herë xixëllinte, herë shuhej. Qentë lehnin me të madhe. Si lamë xhadenë, u ngjitëm rrugëve të ngushta e ferrave. Poshtë s'doja të shihja më. Më trembte zbratësia dhe errësira e hohneve. Shikoja përpara e zgjyra më vriste sytë. Vetëm në qiell ndritnin yje. Ç'yje! Unë atëhere u besoja vetëm këngëve.

Udhëtonim e udhëtonim... Mendja s'më vinte më te kënga. Prisja ç'do të më dilte përpara mbas

asaj rruge të gjatë. Nga ana e anës vinin vetëm lehjet e qenve dhe herë herë sokëllima të largëta.

Në majë të kodrës lamë në të djathtë prapë hije kasollesh dhe xixa kandili. Qentë na shoqëronin deri poshtë. Në gropë, mbas mullarëve e korrorecëve, na dolën, si zakonisht, kasolle rrethuar me gjerdhe, zhytur në errësirë. Xhipi më lajmëroi se po afroheshim në shtëpinë e tij. Doja të kishte dritë. Më mbante një farë shprese se do ta shihja fshatin tim të këngëve.

U ngjitëm në të përpjetë e dolëm në një qafë, shulorja tjetër vinte e shkurtër, rruga kalonte nëpër shesh. Po arrinim në Shegas, nata që mbushur me zhurmë e me xixa. Nga larg, herë afroheshin, herë shuheshin ca biseda të mbytura e blegërima. Era sillte vlagë plehu e lehje qensh.

Gomarët ecën sa ecën, pastaj ndaluan ballë një trine. Mbas pahisë e mbas gardhit ndodhej një shesh e një kasolle e një man në mes të sheshit. Druvari thirri me zë të vrazhdë:

— Oj Xhipore!

— Lepe! — u dëgjua përgjegja nën pullazin me kashtë.

Zagarët sa nuk u tërbuan dhe unë s'merrja vesh fare ç'kishte ndodhur.

Druvari çeli pahinë dhe futi kafshët në oborr, unë majë gomarit pyesja i mërzitur:

— Ku ndaluan kështu, o daj Xhipi?

— Në shtëpi, or Cen!

— Shkojmë në katund, o daj Xhipi. Pse ndaluan këtu te kasollet?

— Po ky është katundi, zbrit se erdhëm!

Unë u shastisa.

«Çfarë katundi është ky? Katund me kasolle!

Ku është parë kjo punë!..» Më vinte ta zija Xhipin prej setre e ta bindja: «E ke dëgjuar, apo s'e ke dëgjuar atë këngën e shkollës sonë? Ku më solle kështu, apo lajthite rrugën?»

Druvari shkarkonte hejbet me specë.

Zbrita i vrarë. Xhiporja doli me bishtuk, erdhën edhe carrojtë me lija të gjata. Të gjithë m'u mblodhëm përçark, kush të më përçafonte, kush të më përkëdhelte, po unë qesh aq i pezmatuar, sa nuk e çela gojën fare. Sa e mirë që ishte ajo Xhipore! Shpirt njeriu! Se ku i gjente ato fjalë të ëmbla:

— Oj fale, oj zemër!

Po mendja ime bridhte gjetkë.

«Këtu është shtëpia e Nexhipit, po s'është katundi. S'ka si të jetë ndryshe! Nuk do të gënjente kënga, kur thoshte «Hej se sa bukur rrojmë në katund!»

Çfarë nuk mendoja në ato çaste, prandaj, kur u futëm brenda i thashë menjëherë Xhipit:

— Po mirë, ky është katundi, o daj Xhipi?

— Ky është! — u përgjegj druvari dhe hetonte në fytyrën time.

— Nu ka më katund në tjetër vend?

— Ka sa të duash, si s'ka?

— Po qysh janë ata të tjerët?

— Po ja, si ky yni.

— Të gjithë?

— Të gjithë.

— Ou, pse me kasolle qenkan?!

— Në kasolle rrojmë ne, or Cen! S'bëjmë dot shtëpi, se jemi në tokë të beut.

Këtë bisedë të Xhipit s'e kapja dot atëhere dhe as që e kuptova se ç'mbanin ato fjalë «Jemi në tokë të beut!» Ndaj dhe s'u ngushullova e fyti m'u